

ครูนักวาดการ์ตูน

ตอน นักศึกษาใหม่

ไพบูลย์ พันธุ์เมือง

ก่อนมหาวิทยาลัยเปิดเรียน 3-4 วัน ผมเที่ยวเดินหาหอพัก 2-3 แห่ง ก่อนจะไปถูกใจเรือนไม้หลังใหญ่ 2 ชั้น ตั้งอยู่ริมคลองแสนแสบ ติดรั้วมหาวิทยาลัย ทั้งชั้นบนชั้นล่าง แบ่งเป็นห้องเล็ก ๆ อยู่ 2 ฟาก ระหว่างทางเดินผ่านหน้าห้องไปสู่อีกห้องหนึ่ง ๆ ผมถามเจ้าของหอทราบว่า ค่าเช่าห้องธรรมดาเดือนละ 150 บาท ในห้องมีเตียงนอน 1 เตียง นอนได้ 1 คน ตรงหัวนอนมีหน้าต่าง 1 ช่อง กับมีที่ว่างให้ตั้งโต๊ะเขียนอ่านหนังสือได้ 1 ตัว ห้องน้ำ ห้องส้วม มีอย่างละ 2 ห้อง ให้ใช้ร่วมกันที่ชั้นล่าง

แต่มีห้อง ๆ หนึ่งอยู่ชั้นบนซ้ายสุด เป็นห้องใหญ่กว้าง รูปตัว L ตั้งเตียงนอนไว้ 2 หลัง วางอยู่คนละมุม มีหน้าต่าง 2 ช่อง และมีโต๊ะเขียนหนังสือ 2 ตัว ค่าเช่าเดือนละ 300 บาท ผมชอบห้องนี้มาก ตกลงเช่าทันที พร้อมจ่ายค่าที่พัก ขณะใจคิดจะต้องหาใครสักคนที่พอพูดคุยกันได้ มาอยู่ร่วมห้องเพื่อหารค่าเช่า แล้วก็ไม่ได้ผิดหวังเมื่อปลายวันนั้น มีนักศึกษาจากอำเภอกะเปง จังหวัดพังงา ชื่อนายวินัย โกยดูล เรียนวิชาเอกภาษาอังกฤษ มาเที่ยวเดินหาหอพัก ผมคิดว่าวินัยเป็นคนดี ไม่มีมือบายมุข แถมยังเป็นคนมีฐานะที่จัดว่าค่อนข้างดี จึงชวนวินัยมาพักด้วยทันที ซึ่งวินัยเองก็ยินดี

เดือนแรกผมไม่แน่ใจว่า ระหว่างที่เรียนผมจะมีเวลา เขียนต้นฉบับนิยายการ์ตูนขายได้หรือเปล่า แต่พอเข้าไปเรียนได้ 1 สัปดาห์ ก็มีงานมาให้ทำทันที เมื่อนักศึกษาปริญญาโทมาจ้างให้วาดภาพประกอบเรื่องในวิทยานิพนธ์ โดยมีค่าชิ้นงานเป็นเงิน 1000 บาท แรกที่เปิดเรียนงานที่จะทำส่งอาจารย์ยังมีน้อย พอหมดเวลาเรียน ผมกลับมาหอพัก นั่งคิดหาเรื่องราวที่จะเอามาทำเป็นนิยายภาพการ์ตูน

พอเขียนร่างนิยายได้จบเรื่อง ก็ลงมือนั่งวาดรูปลงในกระดาษอาร์ต โดยที่วินัยไม่เคยมาทำให้ผมต้องเสียสมาธิในการทำงานเลย แม้แต่ครั้งเดียวนับว่าผมเลือกคนมาอยู่ร่วมห้องได้ถูกต้อง และเราต่างมีนิสัยตรงกัน คือไม่ฝึกไฝในอบายมุข ไม่มีเวลาไปสังสรรค์เฮฮากับใคร เว้นแต่พอถึงเวลาอาหารเย็นที่ทั้งสองจะชวนกันไปกินอาหารที่ร้านที่มาเปิดขายแก่นิสิตนักศึกษาโดยเฉพาะ ซึ่งมีอยู่ 4-5 ร้าน ข้าง ๆ หอพัก โดยวินัยกับผมจะผลัดกันควักจ่าย คนละวัน

ราคาอาหารแต่ละมื้อ ถ้าสั่งข้าวราดกับข้าว 1 อย่าง ขายราคาจานละ 3 บาท ถ้ากับข้าว 2 อย่าง จานละ 5 บาท แต่มื้อเย็นถือว่าสำคัญ วินัยกับผมมักสั่งกับข้าวเป็นถ้วย มีกับข้าว 3 อย่าง ข้าวเปล่า 2 จาน น้ำเย็น 2 แก้วแถมฟรี ราคาไม่เกินมื้อละ 20 บาท

สิ้นเดือนผมนั่งรถไฟจากสถานีบางกอกน้อย-ชุมพรมาลงที่สถานีรถไฟปะทิวด้วยความคิดถึงลูก 2 คนและภรรยา ผมบอกพี่ไว้ว่า

“ต่อไปนี่ เงินเดือนของพี่ ที่ฝ่ายการเงินของโรงเรียนส่งมาให้ น้องเอาไว้อ้อนนม นม เนย ให้ลูกกินนะ พี่ไม่ต้องใช้มันแล้ว ในมหาวิทยาลัยมีงานวาดรูปให้ทำมากมาย ไปอยู่เดือนแรกพี่ยังหาได้ตั้งพันกว่าบาท แล้วยังเขียนนิยายภาพการ์ตูนได้อีกตั้ง 2 เรื่อง”

การเรียนในมหาวิทยาลัย 2-3 เดือนแรก จะมี

เวลาว่างมาก แต่จะไปหนักในเดือนที่ 4 หรือเดือนสุดท้ายของแต่ละภาคเรียน ช่วงที่ไม่มียานมาก ผมจึงนั่งเขียนนิยายภาพการ์ตูน ใช้เวลาราว 5 วันก็วาดเสร็จ 1 เรื่อง อยากได้เงินก็เดินลงจากหอพักไปลงเรือจ้างข้ามคลองแสนแสบ ไปขึ้นฝั่งริมถนนเพชรบุรี แล้วขึ้นรถเมล์ไปลงรถไฟใกล้ ๆ โรงพักนางเลิ้งข้ามถนนนครสวรรค์ ผ่านฟ้า สำนักพิมพ์สุภาตั้งอยู่ตรงนั้น

ผมยกมือไหว้คุณสุภา ผู้หญิงผิวขาว วัย 50 ปี หน้าตาดี แล้วบอกว่า

“ตอนนี้ผมมาเรียนต่อที่ประสานมิตร วิชาเอกศิลปะ ผมต้องอยู่ที่นี้นาน 2 ปี ต่อไปพอเขียนนิยายการ์ตูนเสร็จ ผมจะมาส่งต้นฉบับด้วยตนเอง ไม่ต้องส่งทางไปรษณีย์เหมือนก่อน”

ซึ่งคุณสุภาจะตรวจนับแผ่นต้นฉบับ ว่าครบ 24 หน้าหรือไม่ ส่วนเนื้อเรื่องเชื่อมือไม่ต้องดูแลและจ่ายเงินค่าต้นฉบับ 600 บาทให้มาทันที ด้วยอัตราค่าไม่ตรีเหมือนที่เคยมา แต่ถ้าวาดปกมาด้วยและปกนั้นผ่าน เป็นที่ถูกใจของคุณสุภาหรือคุณประสิทธิ์ วงษ์ชนะชัย ก็จะได้ค่าปกเพิ่มอีก 200 บาทเป็น 800 บาท

ซึ่งภาพปกส่วนใหญ่ สำนักพิมพ์จะจ้างนักวาดมือฉมัง เช่น ปรีชา พร้อมพงษ์ หรือ “แมวเหมียว” นักวาดการ์ตูน ที่เขียนการ์ตูนลงในนิตยสารการ์ตูนหลายฉบับ รวมทั้งเขียนนิยายภาพการ์ตูน เล่มละ 1 บาท ให้สำนักพิมพ์สุภาตีพิมพ์ออกมาไม่ขาดสายเดือนละสองสามเล่ม

นอกจากแมวเหมียวยังมีนักวาดภาพปกอาวุโสชื่อจำเนียร สรจักร เป็นชายวัย 60 ซึ่งผมได้รู้จักตอนที่แต่ละคนต่างมาส่งงานและรับเงินค่าเขียนทั้งปรีชาและจำเนียร มีนิสัยดี ไม่เยอหยิ่งจองหองวันที่ผมมาส่งต้นฉบับการ์ตูน พร้อมภาพปกกับนายประสิทธิ์ เจ้าของและผู้จัดการสำนักพิมพ์

นายประสิทธิ์เอาภาพปกที่ผมวาดให้จำเนียรและ
ปรีชาดู แล้วถามว่า

“ภาพปกนี้ใช้ได้ไหมครับ”

ทั้งสองตอบทันทีว่า “ใช้ได้ วาดดีครับ” ทั้ง ๆ ที่
ผมรู้ว่าการวาดภาพปกของผมยังไม่ดีพอ และที่
ผมวาดก็เพื่อทดลองเล่น ๆ แต่เรากลับบอกว่า ใช้ได้
จึงทำให้ผลงานนิยายภาพการ์ตูน ของผมหลายเล่ม
ที่ผมวาดปกเอง ได้ค่าวาดเพิ่มขึ้นเป็น เล่มละ 800
บาท ส่วนปรีชาและจำเนียรจะได้วาดปกแทนผมก็
ต่อเมื่อ ผมไม่ว่างหรือไม่มีอารมณ์ที่จะวาดปก
เพราะการวาดภาพปก เป็นงานที่ทำยากแถมใช้
เวลาเป็นวัน ๆ นิยายภาพการ์ตูนของผม
ถ้าผมไม่วาดภาพปกเอง ก็จะเป็นฝีมือของจำเนียร
หรือปรีชา (แมวเหมียว) วาดแทนทุกเรื่อง

ในห้องเรียนวิชาเอกศิลปศึกษา ตึก 4 ริมสระน้ำ
ทุกคนเรียก “สระมรกต” เพราะน้ำเป็นสีเขียว
ด้วยจอแห่น เอามือเท้าจุ่มลงไปจะรู้สึกคัน เป็นน้ำ
ที่น้ำรังเกียจ แต่พอวางเรียน ไม่มีอาจารย์อยู่ใน
ห้อง นักศึกษาจะมายุ่งเอาม้านั่งริมสระที่วางอยู่
เรียงรายเป็นที่นั่งพักคุยกัน นักศึกษาศิลปะ ห้องของ
ผมมีจำนวน 33 คน ต่างมีอัตราตัวตนที่แตกต่าง
กันไป เพราะต่างมีที่มาที่ไปที่ไม่เหมือนกัน ทั้ง
ความรู้ ทัศนคติและฝีมือ ไม่เหมือนกับตอนที่ผม
ยังสอบวาดเขียนตรีโท เอก ที่ตอนนั้นจะวัดศักดิ์ชั้น
กันที่ฝีมือการวาดรูป ใครวาดรูปคนได้เหมือนมีชีวิต
ชีวา ใครวาดรูปวิวทิวทัศน์ได้ดี คน ๆ นั้นจะเด่นดัง
เป็นพระเอก เดินยึดตัวตรงออกตั้งได้เลย แต่ใครฝึก
มาไม่พอ ฝีมือไม่ถึง ก็จะ ‘หงอ’ เดินหลังงอกันไป

แต่ในห้องเรียนศิลปะ ของ มศว ประสานมิตร
คำว่า “ฝีมือ” แทบจะไม่ถูกนำมาวัดค่า หรือประเมิน
ผลการเรียน แต่กลับดูกันที่ ความคิดสร้างสรรค์
รูปทรง เส้น และสีที่แปลกใหม่ ตรงตามโจทย์
และเนื้อหาที่อาจารย์ผู้สอนกำหนดให้ ผมจึงเรียน

ในเหตุการณ์

14 ตุลาคม 2516

นักเรียนอาชีวะ

มีบทบาทสำคัญในการต่อสู้
ดังนั้นพอเหตุการณ์ล่องเลยมานะ
ไม่นาน จนฉันนำได้พยายาม
หาทางแยกพลึงนักเรียนอาชีวะ
ออกจากขบวนการนักศึกษา
โดยผู้อาวุโสในกองทัพนองว่า
‘นักศึกษามหาวิทยาลัย
เป็นเหมือนศิระหรือหัวสมอง
ส่วนนักเรียนอาชีวะ
เป็นเหมือนแขนขา
การที่จะเอาชนะขบวนการ
นิสิตนักศึกษาจะต้อง
ตัดแขนขาออกจากศิระ
หรือหัวสมองให้ได้

แบบลองผิดลองถูก เมื่ออาจารย์ผู้สอนบรรยายจบ
จะให้เนื้อหาให้แต่ละคนไปคิดสร้างรูปออกมา
ใครสร้างได้ตรงตามโจทย์ก็ได้เกรด A หรือ B ที่
พอใช้ได้แต่ไม่ค่อยตรงเป้าก็ได้เกรด C และ D ไป
ตามสมควร

นักศึกษาต่างทำงานในแนว ‘ทดลอง’ ทำให้ผล

ของการเรียนที่ออกมา ‘ไม่จำเป็นต้องอาศัยฝีมือ’ เป็นตัวนำ ทำให้การเรียนในห้องเรียนต่างไม่มีใครได้เปรียบใคร และเพราะการรับนักศึกษาเข้าเรียนของภาควิชาศิลปะ มศว ไม่ได้รับแต่ผู้จบ ป.ม.ช. (ประโยศครุมัธยมศึกษา) จากเพาะช่างและวาดเขียนเอก แต่ยังรับผู้เรียนจบ ป.กศ. สูง หรือผู้สอบได้วุฒิมศ. มาเรียน 2 ปี เหมือนผู้เรียนจบ ป.ม.ช. และวาดเขียนเอก

ซึ่งการเรียนจบ ป.ม.ช. (ประโยศครุมัธยมศึกษา) จากวิทยาลัยเพาะช่าง หรือวาดเขียนเอก นั้นต่างมีฝีมือทางช่างสูงส่ง ขณะที่ผู้สอบได้วุฒิมศ. และผู้จบ ป.กศ. สูง อาจมีฝีมืออยู่ในระดับที่ต่ำกว่า เพราะไม่ได้ผ่านการฝึกฝนการวาดรูป จึงเมื่อมาเรียนที่ มศว.ป. ทุกคนต่างมีต้นทุนเท่ากัน ไม่มีใครเหนือใคร

มีเรื่องเล่าว่า ใน พ.ศ. 2516 ผู้สอบได้วาดเขียนเอก จากภาคใต้คนหนึ่ง ซึ่งมีฝีมือในการวาดภาพคนเหมือน รวมทั้งภาพพระ-นาง จากจินตนาการแบบนางในวรรณคดี จนเป็นที่ยอมรับว่ายอดเยี่ยมเหนือใคร แต่ที่มาเรียนที่ มศว ประสานมิตร เพื่อจะเอาใบปริญญาไปประดับเกียรติยศของตน...

วันหนึ่งขณะกำลังรออาจารย์มาสอนแต่อาจารย์มีภาระจำเป็นจึงยังไม่มา อาจารย์อารี สุทธิพันธุ์ อาจารย์หัวหน้าภาควิชาศิลปะ ซึ่งอยู่ห้องชั้นลอยข้างบน บอกให้นักศึกษาแต่ละคนวาดอะไรก็ได้ให้

ทำไปก่อน นักศึกษาค้นดังกล่าวจึงวาดรูปนางในวรรณคดี เป็นภาพแต่งกายในชุดรำไทย ภาพออกมาสวยงามอย่างไม่มีที่ติ ทำให้นักศึกษาที่เพิ่งสอบเข้ามาเรียน ต่างพากันเข้ามาคลุ้มคลั่งมองดู ต่างพากันวิพากษ์วิจารณ์ แสดงความชื่นชม แบบเกรงขามในฝีมือ ผู้ที่เรียนจบ พ.ม. และ ป.กศ. สูง เห็นแล้วเกิดความท้อท้อว่า “เรามาเรียนแค่ 2 ปี แล้วจะได้อะไรกลับไป ในเมื่อเขาผู้นี้มีฝีมือระดับเทพขนาดนี้”

ขณะที่เกิดเหตุการณ์ตื่นตะลึง อาจารย์อารียืนมองผ่านกระจก ลงมาจากห้องชั้นลอยเห็นเหตุการณ์ อาจารย์อารีรู้ว่าจะต้องทำอะไรสักอย่าง จึงจะให้ผู้ที่มาจากวุฒิมศ. และ ป.กศ. สูง ไม่เกิดการท้อท้อในการเรียน อาจารย์อารีจึงเดินลงมายืนดู ก่อนจับพู่กันที่วางอยู่ ลงมือปาดป้ายสีภาพในชุดรำไทย คือทำลายเส้นรอบนอกของรูป จนไม่เหลือเส้นที่ทำให้เกิดรูปร่าง หญิงสาวในชุดรำไทย ทำเอาเจ้าของรูปภาพอยากร้องไห้

ขณะที่อาจารย์อารีพูดว่า “ภาพแบบนี้ ที่นี้เขาไม่วาด ไม่เรียนกันแล้ว ที่นี้เขาวาดเขาเรียน ที่มันสูงกว่านี้” และว่า

“ให้ทุกคนสร้างสรรค์รูปแบบใหม่ อะไรก็ได้ในแบบที่ไม่มีใครเคยวาดมาก่อน ทำได้ไหมให้ทุกคนลองวาดมาดู...”

ผมนั้นจัดว่ามีความสามารถในการวาดภาพแนวเรียลลิสติก (ภาพเหมือนจริง) คนหนึ่ง จึงกลายเป็นเสมือนว่า ตลอดเวลา 2 ปี ที่มาเรียนที่ มศว ประสานมิตร ผมวาดแต่ภาพที่ไม่ค่อยเป็นเรื่องเป็นราวอะไรเลย แต่ผมก็พยายามตั้งใจเรียน จนได้เกรด A และ B มากกว่า C แต่สิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์สำหรับผมในการนำมาใช้ประกอบอาชีพ ในกาลต่อมามีมหาศาลกลับไปอยู่ที่งานวาดภาพเหมือนและการเขียนนิยายภาพการ์ตูน

ในห้องเรียนของผมมีนักวาดการ์ตูนระดับ

มืออาชีพอยู่ 2 คน คนหนึ่งชื่อสมชาย เวชวิทย์ ชอบเขียนการ์ตูนสัตว์-คน เป็นเรื่องสั้น ๆ 4-6 หน้า จบ โดยเขียนเป็นลายเส้นง่าย ๆ แบบ 2 มิติ ด้วยปากกา รัดตรง เส้นสายประณีตอ่อนหวาน มีเอกลักษณ์เฉพาะตน มักเขียนส่งให้กับนิตยสารการ์ตูน ที่มีพวกพ่อเรียนจบจากเพาะช่าง ร่วมกันจัดทำ แต่ไม่ถนัดในการเขียนแบบนิยายภาพแบบที่ผมเขียน

คนที่สองชื่อฐานิสคร์ เหมศาสตร์ วาดการ์ตูนหน้าตาเป็นวงกลม ลักษณะเหมือนหุ่นกระบอก เน้นอารมณ์ความรู้สึกบนใบหน้าและท่าทาง ออกไปทางขำขัน พร้อมสาระที่น่ารู้

คนที่สามพินิจ มนรัตน์ ปรกติทำงาน เป็นช่างวาดรูปประกอบ ในหนังสือเรียน อยู่ที่สำนักพิมพ์ศึกษาภัณฑ์พาณิชย์ ที่มักผูกขาดการพิมพ์หนังสือเรียน ในหลักสูตรชั้นประถมและมัธยมทั่วประเทศ พร้อมกันนั้นพินิจก็ยังร่วมกับเพื่อน ๆ ออกหนังสือการ์ตูนเล่มใหญ่ ขายในราคา 3.50 บาท

ส่วนผมไม่ได้ร่วมทีมงานกับใคร เพราะมาจากต่างจังหวัดไม่รู้จักใคร จึงเขียนแต่นิยายภาพการ์ตูนเล่มละ 1 บาท ขายให้สำนักพิมพ์สุภาวศรห้วยแพะที่เดียว

และการมาเรียนต่อในระดับปริญญา ทำให้

การวาดต้นฉบับนิยายภาพการ์ตูนของผมระดับขึ้นมาอีก โดยสำนักพิมพ์เพิ่มราคาค่าต้นฉบับให้เป็นเล่มละ 800 บาท ส่วนภาพปกสำนักพิมพ์ยังคงให้ในราคา 200 บาทตามเดิม

อาศัยที่ผมมีจุดเด่นในการใช้ถ้อยคำ ทำให้ทุก ๆ เรื่องน่าอ่าน ทุกประสบการณ์ที่พบเห็นผมสามารถนำมาเขียนเป็นนิยายภาพการ์ตูนได้หมด บางเรื่องก็แทรกปมการเมืองจนผู้จัดการสำนักพิมพ์ต้องขอให้คุณปริษา พร้อมพวงษา หรือแมวเหมียว ช่วยแก้ไขต้นฉบับ เช่น ครั้งหนึ่งในจังหวัดพังงา มีการลักลอบค้าแร่เถื่อน คือแร่ที่ไม่ยอมขายให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัด แต่ลักลอบนำไปขายให้บริษัทเหมืองแร่ เป็นการขายโดยไม่เสียภาษีให้รัฐบาล ผมเขียนลงไปในนิยายการ์ตูน หวังจะสะท้อนเหตุการณ์บ้านเมือง ผู้จัดการสำนักพิมพ์ ก็ให้แมวเหมียวช่วยแก้คำเป็น “ทองคำเถื่อน” เพื่อป้องกันผลกระทบที่จะย้อนมาสู่สำนักพิมพ์

ส่วนต้นฉบับ ไม่ว่าจะนำไปเสนอก็เรื่องผู้จัดการสำนักพิมพ์รับหมด โดยที่ผมไม่เคยต้องทิ้งต้นฉบับเลยแม้แต่สักเรื่องเดียว แถมยังจ่ายเงินให้ทันที ไม่ต้องรอให้พิมพ์ขายก่อน แล้วจึงจ่ายเงิน

ตลอด 2 ปีที่ผมเรียนปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย

ภาพ: หอจดหมายเหตุ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มศว ประสานมิตร เป็นช่วงที่ผมทำงานเขียนนิยาย ภาพการ์ตูนได้ดี และมีคุณภาพมากที่สุด เงินเดือนครูแต่ละเดือน ผมมอบให้ลูกและภรรยาใช้ มีบางช่วงตอนปลาย ๆ ภาคเรียนที่ผมเขียนหนัก ทำให้ไม่มีเวลามานั่งเขียนนิยายภาพการ์ตูน ผมจดหมายไปขอยืมน้องสาวที่นครศรีธรรมราช พอสถานการณ์การเรียนเบาลง ผมหันกลับเข้าหาต้นฉบับนิยายภาพ เขียนไปสี่ห้าเล่มก็ได้เงินมาพอชำระหนี้

ขณะที่นักศึกษาที่เรียนในมหาวิทยาลัยส่วนหนึ่ง แม้แต่ผู้เรียนวิชาเอกศิลปหลายคน เงินไม่พอใช้ ต้องกินข้าวราดแกงจานละ 3 บาท ประจโดยนักศึกษาวิชาเอกโภชนาการ ขายอยู่ที่โรงอาหารเก่า ผมกลับไปนั่งอยู่ในร้านอาหารใหม่ที่มีแม่ค้าขายอาหารหลากหลายให้เลือก ราคาจานละ 5 บาท 10 บาท ตอนค่ำ ๆ ยังชวนเพื่อนบางคนที่ถูกคอก นั่งเรือจ้างข้ามคลองแสนแสบเดินไปที่สี่แยกมักกะสัน สิ่งใกล้เป็นตัว ๆ มานั่งกินกับข้าวเหนียว เพราะมีเงินจากการขายต้นฉบับนิยายภาพ ไม่ขาดมือ เขียนได้ตลอดเวลา ไม่ต้องคิดหาวัตถุดิบ ขอให้พอว่างสัก 4-5 วันก็ได้ 1 เล่ม 1 เรื่อง

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ที่ผมไปเรียนใน พ.ศ. 2518 เพิ่งจะได้รับการยกฐานะจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา มาเป็นมหาวิทยาลัย ในปีที่ผมสอบได้และมาเรียน และการยกกระดบัที่ว่านี้ ก็ได้พ่วงเอาวิทยาลัยที่เป็นสาขาอีก 7 แห่งขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยด้วย และใช้คำนำหน้าว่า มศว ส่วนว่าตั้งอยู่ที่ไหน จังหวัดอะไรก็ใช้ชื่อสถานที่เดิมทำเข้าไป เช่น มศว สงขลา มศว มหาสารคาม มศว บางแสน มศว ปทุมวัน เป็นต้น

ขณะที่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร หรือ มศว ประสานมิตรที่ผมมาเรียน บรรยายภาคยังคงคุกรุ่นด้วยกลิ่นไอของ “ดอกไม้ประชาธิปไตย” ที่เพิ่งจะได้มาเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2516 จากการชุมนุมเรียกร้องของนิสิตนักศึกษาและประชาชน จนทำให้อดีตนายกรัฐมนตรี จอมพลถนอม กิตติขจร จอมพลประภาส จารุเสถียร และพันเอกณรงค์ กิตติขจร ต้องออกนอกประเทศ ซึ่งแสดงว่ามวลชนและนิสิตนักศึกษาคือผู้ได้รับชนะเผด็จการ แต่สำหรับผม ผมมองว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและทำให้ได้รับชัยชนะ น่าจะพลุกมากกว่า มากกว่าจะเป็นชัยชนะที่แท้จริง

เหตุผลคือ การเดินขบวนในวันที่ 13 ตุลาคม แกนนำนักศึกษาได้เข้าพบเจรจากับรัฐบาล และบางส่วนเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรพลตำรวจเอก วชิรสิริ เดชกุญชร ได้อัญเชิญพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาอ่านให้แก่ผู้ชุมนุมฟัง ในเวลา 05.30 น. ของวันที่ 14 ตุลาคม 2516 จนได้ข้อยุติเพียงพอที่จะสลายตัว แต่ระหว่างทางที่กลุ่มผู้ชุมนุมเดินทางกลับเจ้าหน้าที่ตำรวจนำโดย พลตำรวจโทมนต์ชัย พันธุ์คงชื่น ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล ไม่ยอมให้ผ่านทำให้เกิดการปะทะกัน จนกลายเป็นการจลาจล มีการใช้ปืนยิงลงมาจากเฮลิคอปเตอร์ ที่ผู้ชุมนุมเชื่อว่าผู้ที่ยิงปืนลงมาเป็น พันเอกณรงค์ กิตติขจร

บุตรชาย ของจอมพลถนอม กิตติขจร และบุตรเขย ของจอมพลประภาส จารุเสถียรจากนั้นก็บานปลาย เป็นเหตุการณ์มหาวิปโยค จนจอมพลถนอม กิตติขจร ขอลาออกจากตำแหน่ง และต้องเดินทางออกนอก ประเทศ พร้อมกับจอมพลประภาส จารุเสถียร และ พันเอกณรงค์ กิตติขจรเหตุการณ์จึงได้สงบลง

และมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายสัญญา ธรรมศักดิ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ให้ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ทำให้หลังจากนั้น ขบวนการนิสิตนักศึกษาใหญ่มาก เพราะถือว่าเป็น ผู้ได้รับชัยชนะ มีการจัดกลุ่มนิสิตนักศึกษาออกไป พุดเผยแพร่ประชาธิปไตย ตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ ก่อนจะจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่

แต่ในความเป็นจริงแล้วผู้ที่มีบทบาทสำคัญ มาก ๆ ในการต่อสู้กับฝ่ายตำรวจและทหาร คือ กลุ่มนักศึกษาอาชีวะหรือช่างกล ที่ต่อมาเรียก ตนเองว่า “กระทิงแดง” ซึ่งในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 นักเรียนอาชีวะมีบทบาทสำคัญในการต่อสู้ ดังนั้นพอเหตุการณ์สงบลงเลยมาไม่นาน ชนชั้นนำได้ พยายามหาทางแยกพลังนักเรียนอาชีวะออกจาก ขบวนการนักศึกษา โดยใช้อำนาจในกองทัพมองว่า ‘นักศึกษามหาวิทยาลัยเป็นเหมือนศิระหรือ หัวสมอง ส่วนนักเรียนอาชีวะเป็นเหมือนแขนขา การที่จะเอาชนะขบวนการนิสิตนักศึกษา จะต้อง ตัดแขนขาออกจากศิระหรือหัวสมองให้ได้

เริ่มด้วยการยุบปลุกปั่นให้องค์กรนักเรียน อาชีวะเกลียดชังขบวนการนิสิตนักศึกษา เช่นว่า ตอนเกิดการจลาจล ผู้มีบทบาทสำคัญคือนักเรียน อาชีวะ แต่หลังจากได้รับชัยชนะ ความดีความชอบ ต่าง ๆ เช่นคำว้าวีรชน 14 ตุลา ถูกฝ่ายนิสิตนักศึกษา นำไปอ้างและเอาไปใช้ทั้งหมด และเมื่อแยก นักเรียนอาชีวะออกจากนักศึกษาแล้ว ก็จัดตั้ง กลุ่มนักเรียนอาชีวะเป็นกลุ่ม “กระทิงแดง” เป็น

กองกำลังอาวุธ ออกก่อวินาศกรรมด้านฝ่ายนิสิต นักศึกษา ทำให้ฝ่ายนิสิตนักศึกษาในช่วงถัดมา ถูกหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์

ดังนั้นหลังจาก 14 ตุลาคม 2516 เป็นต้นมา กลุ่มกระทิงแดงจะสังหารใคร จะปาระเบิดใส่ ขบวนการนิสิตนักศึกษาตอนไหน ก็สามารถทำได้ โดยไม่ถูกจับกุม กลุ่มกระทิงแดงจึงขว้างระเบิดใส่ กลุ่มนักศึกษาหลายต่อหลายครั้ง โดยกลุ่มกระทิง แแดงประกาศตั้งแนวร่วมต่อต้านจักรวรรดินิยม คอมมิวนิสต์ ประกาศให้ไม่ให้ประชาชนใช้ ถนนราชดำเนินเดินขบวนหรือจัดการชุมนุม ถ้าไม่เชื่อจะไม่รับรองความปลอดภัย และเมื่อฝ่าย นิสิตศึกษานัดชุมนุมที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กลุ่มกระทิงแดงก็มาโยนระเบิดก่อวินาศกรรม

ทว่า หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 การชุมนุมเรียกร้องจากกลุ่มต่าง ๆ ก็ยังมีไม่ขาด ระยะทั้งที่มีเหตุผลสมควรและไม่สมควร ความขัดแย้ง ทางการเมืองความขัดแย้งระหว่าง ฝ่ายซ้ายที่มีแนวคิด ทางสังคมนิยมกับฝ่ายขวาคือฝ่ายอนุรักษ์นิยม ได้ ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ มีขบวนการขวาพิฆาต ซ้ายออกอาละวาด ผู้นำนักศึกษา ชาวนา กรรมกร ล้มหายตายจากเป็นจำนวนมาก โดยเจ้าหน้าที่ของ รัฐไม่เคยจับกุมฆาตรกรได้เลย

ขณะที่ในมศว ประสานมิตร ที่ผมมาเรียน ก็มี

ภาพการจลาจลในเหตุการณ์ 14 ตุลา
ที่มา: <https://th.wikipedia.org/wiki/ไฟล์:เหตุการณ์-14-ตุลาคม.png>

ความคิดต่างระหว่างคณาจารย์ ที่เรียกตัวเองว่า “นวพล” กระทั่งนิสิตนักศึกษาเข้าร่วมมหาวิทยาลัย ก็เป็นไปแบบ 3 ฝ่าย คือฝ่ายที่ 1 เข้าร่วมทำกิจกรรมกับองค์การนิสิตนักศึกษา ฝ่ายที่ 2 ต่อต้านขบวนการนิสิตนักศึกษา ฝ่ายที่ 3 ทำไม่รู้ไม่ชี้แบบ “รู้จะไม่ใช้ ใครจะเป็นจะตายเรื่องของมึงกูไม่เกี่ยว”

ขณะที่ชาวบ้านร้านตลาด ส่วนหนึ่งก็เริ่มจะเบื่อหน่ายกับกิจกรรมเผยแพร่ประชาธิปไตยของเหล่าบรรดานิสิตนักศึกษา ประชาชนบางพวกเริ่มจับตาและจับกลุ่มวิพากษ์วิจารณ์ ต่อต้านกลุ่มองค์การนิสิตนักศึกษาแทนที่จะสนับสนุนดังแต่ก่อน เช่นคืนหนึ่ง ผมเดินทางกลับภาคใต้ชุมพร ขณะที่นั่งอยู่ในรถ บขส. (รถแดง) รอรถออกตามเวลา ในรถมีผู้โดยสารอยู่ไม่กี่คน เพราะอีกเป็นครึ่งชั่วโมงกว่ารถจะออก ด้านล่างข้างรถมีคนรถ กระเป๋ารถพนักงานท่านรถ และผู้โดยสารบางส่วนที่ยังไม่ขึ้นรถยืนคุยกัน ตอนหนึ่งผมได้ยินเขาพูดว่า

“พวกนักศึกษานี้น่ารังเกียจจริง ๆ พ่อแม่ส่งให้มาเรียนหนังสือทำไมไม่เรียน ไปสนใจการเมือง ประท้วงนั่นประท้วงนี่ทำไม นี่ถ้าผมฆ่าได้ผมจะฆ่าเสียให้หมดพวกที่ชอบชุมนุมประท้วงนี่”

ผมฟังแล้วเสียใจ นึกในใจ “ตายละนี่ถ้าพวกเขารู้ว่าผมเป็นนักศึกษาและนั่งอยู่ในรถ สงสัยผมโดนแน่” ยังดีที่ว่าผมไม่ได้แต่งกายอยู่ในชุดนิสิต

นักศึกษา อีกอย่างผมก็อายุ 34 ปีแล้วตอนที่มาเรียน จึงถ้าทำตัวดี ๆ ก็จะปลอดภัย

ในกลุ่มผู้พูดคุยอีกคนพูดขึ้นว่า “ผมได้ยินว่าพวกนักศึกษาพวกนี้ลั่นแต่ฝักใฝ่ในลัทธิคอมมิวนิสต์ คอมมิวนิสต์เป็นภัยต่อประเทศชาติ ถ้าฆ่าได้ก็ควรฆ่าไม่บาปหรอก”

อีกคนเสริมว่า “จริง ๆ ด้วย ท่านกิตติคุณไหวหลวงพ่อที่วัดสำนักปฏิบัติธรรม ที่บางละมุง สมุทรปราการ ยังเทศนาเลยว่า ‘ฆ่าคอมมิวนิสต์ไม่บาป แถมได้บุญ เพราะเท่ากับได้กำจัดมารร้ายของบ้านเมืองและพระพุทธศาสนา’”

ผมนั่งฟังไปเสียไป ตลอดระยะ 2 ปีที่ผมไปเรียนที่มศว ประสานมิตร ผมจึงพยายามไม่แสดงตนว่ากำลังเรียนมหาวิทยาลัย และถ้าถามความเห็นผม สำหรับเรื่องการเคลื่อนไหวของบรรดานิสิตนักศึกษา ผมทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ที่สำคัญผมเป็นเพียงครูประจำบาลที่ลามาศึกษาต่อ การจะไปเข้ากับกลุ่มเคลื่อนไหวกลุ่มนั้นกลุ่มนี้ ดีไม่ดีจะโดนไล่ออกจากราชการ ด้วยเหตุว่าเขาให้ผมมาเรียนให้จบ ๆ แล้วรีบกลับไปสอนเด็ก ไม่ใช่ให้มาร่วมกลุ่มชุมนุมต่อต้านประท้วงนั่นประท้วงนี่

ทว่าก็อดไม่ได้ที่จะเผลอเผลอไปบ้างในบางช่วง ตอน ดังจะเล่าต่อไป ■

(โปรดอ่านต่อฉบับหน้า)

